

Les violències masclistes vers les dones grans: una aproximació feminista i interseccional (Resum Executiu)

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

© Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones
Observatori de la Igualtat de Gènere

Autoria: Fundació Aroa

Neus Pociello Cayuela, Direcció
Catarina I. Alves Vieira da Cunha, Investigadora principal
Susana Rodríguez Pereiro, Investigadora assistent
Maria Teresa Cayuela Torrella, Investigadora assistent
Montserrat Senar, Investigadora assistent
Elvira Sen Tarrafeta, Investigadora assistent

Disseny: Mariana López Neugebauer

Avís legal

Aquesta obra està subjecte a una llicència de Reconeixement-No comercial-Sense obres derivades 3.0 de Creative Commons: En qualsevol explotació de l'obra autoritzada per la llicència caldrà reconèixer l'autoria, amb usos no comercials i sense obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://cat.creativecommons.org/llicencia/> <<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/deed.ca>>

Activitat finançada a càrrec dels crèdits rebuts del Ministerio de la Presidencia, Relaciones con las Cortes e Igualdad, a través de la Secretaría de Estado de Igualdad.

Index

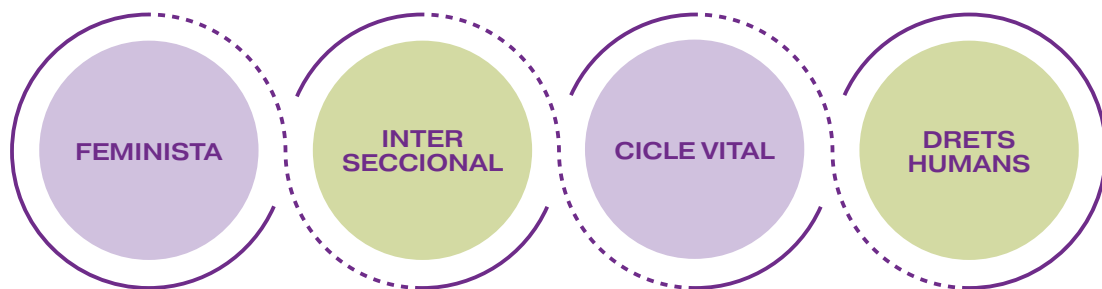
1. INTRODUCCIÓ	4
2. ENFOCAMENT DE L'ESTUDI	4
3. OBJECTIUS	5
4. METODOLOGIA EMPRADA	5
5. CARACTERÍSTIQUES GENERALS DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA ENVERS LES DONES GRANS:	7
6. CONCLUSIONS DE L'ESTUDI	7
6.1. Anàlisi de la situació de les dones grans des de la base de la Gerontologia feminista	7
6.2. Anàlisi de l'impacte de les violències masclistes vers les dones grans	9
6.3. Altres factors de risc i de vulnerabilitat	9
6.4. Ampliació del coneixement de la situació de les violències masclistes en les dones grans	11
7. RECOMANACIONS PER PAL·LIAR O MINIMITZAR ELS BIAIXOS I BUI TS EXISTENTS EN L'ABORDATGE DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA VERS LES DONES GRANS	14

1. Introducció

El present informe s'elabora per encàrrec de l'Observatori de la Igualtat de Gènere, adscrit a l'Institut Català de les Dones (ICD), per tal de conèixer en profunditat la situació actual de les violències masclistes envers les dones de més de 60 anys a Catalunya.

A Catalunya vivien, a 2 de Gener de 2020, 1.068.399 dones de més de 60 anys, el que correspon al 27,13% de totes les dones que viuen a Catalunya i al 13,82% de la població total de Catalunya. No obstant aquesta forta representativitat, encara hi ha una gran invisibilitat de les violències masclistes envers a aquestes dones i un gran desconeixement per part de la societat de les especificitats, de les formes i dels àmbits de les violències masclistes a la vellesa, el que té com a conseqüència la disminució de la capacitat de donar una resposta adequada a les necessitats de les dones de més edat.

El present estudi té la intenció de ressaltar aquesta invisibilitat i ho fa partint de la base de la gerontologia feminista i des d'una perspectiva de cycle vital, feminista i interseccional, per tal d'aportar informació rellevant que permeti dissenyar mesures i actuacions de recerca, detecció, sensibilització, prevenció, protecció, atenció i recuperació de les violències masclistes en aquesta població.

2. Enfocament de l'estudi

- **CICLE VITAL:** permet posar de relleu la diversitat de les dones grans i el ventall de factors de risc, formes i àmbits de les violències masclistes i l'impacte diferencial de la cultura generacional per cada grup d'edat, per tal d'evitar la seva homogeneïtzació i posant de relleu elements imprescindibles com el grau de normalització o cronificació de les violències masclistes viscudes.
- **MIRADA INTERSECCIONAL:** permet una anàlisi que tingui en compte com determinats factors contextuais i personals influeixen en la vida de les dones, augmentant els graus de discriminació que les afecten. Ens referim a factors com el país d'origen, l'estat de salut i de capacitat, el nivell educatiu, el nivell socioeconòmic, l'etnicitat, entre altres.
- **ENFOCAMENT FEMINISTA:** aporta una visió crítica a les formes en què el llenguatge, el discurs i la investigació construeixen coneixements sobre la longevitat de les dones i és imprescindible per adoptar una perspectiva de gènere que permeti analitzar el sistema patriarcal en el qual l'aprenentatge i el desenvolupament de determinats rols de gènere han caracteritzat el curs vital de les dones que avui són grans.

- **DRETS HUMANS:** Posa al centre de la recerca el reconeixement de la violència masclista com una greu violació dels drets humans i un impediment per assolir la plena ciutadania, la llibertat individual i l'autonomia, proposant accions transformadores que enforteixin el compliment dels drets humans universals per part dels poders polítics i de les comunitats.

3. Objectius

Analitzar la situació de les dones grans des de la base de la Gerontologia feminista

Identificant les principals desigualtats de gènere en la vellesa i les barreres estructurals i culturals que les perpetuïn.

Analitzar l'impacte de les violències masclistes vers les dones grans

Estudiant la seva incidència, les formes i els àmbits de violències masclistes més freqüents i les interseccions entre diferents eixos d'opressió, més enllà de l'edat i del gènere.

Ampliar el coneixement de la situació de les violències masclistes envers les dones grans

Detectant els principals problemes d'enfocament de les polítiques públiques, els seus buits, les seves respostes i les seves necessitats.

4. Metodologia emprada

S'ha optat per una metodologia mixta, qualitativa i quantitativa, que ha permès fer una anàlisi el més integral possible de la realitat estudiada.

Per a això, i posant a les dones i les seves veus en el centre de l'estudi, s'han realitzat les següents tècniques de recollida d'informació i en les fases següents:

Fase 1: Recollida i anàlisi de dades quantitatives

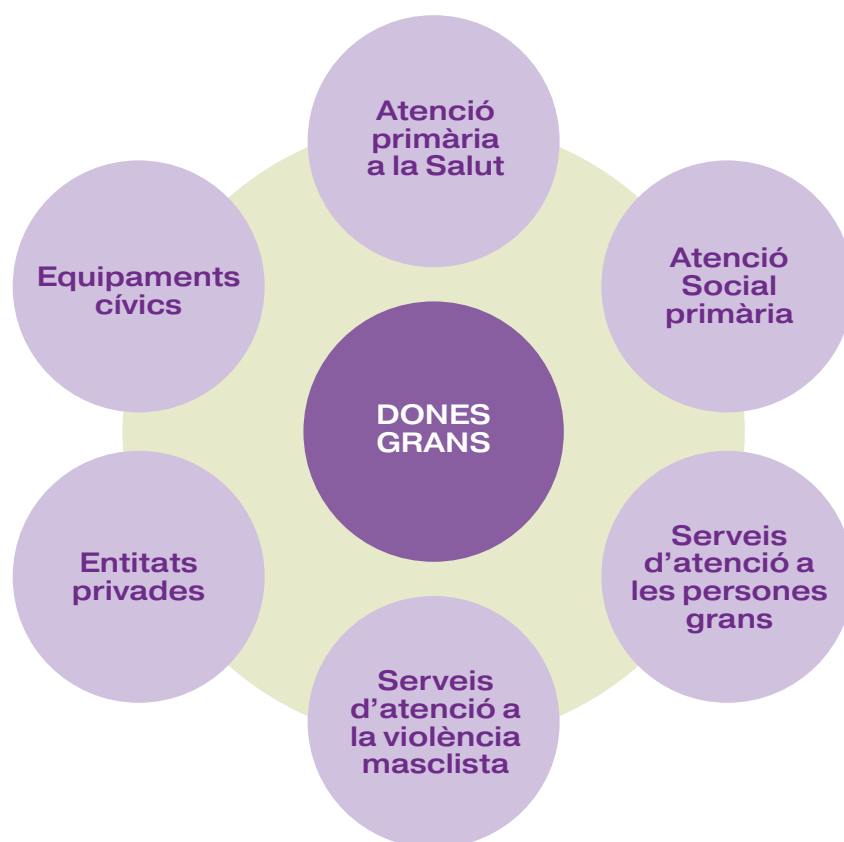
Dades quantitatives oficials de serveis públics d'atenció a dones que han viscut violències masclistes, permetent conèixer la seva prevalença i les formes més habituals de violència, des d'una perspectiva interseccional.

Fase 2: Anàlisi documental

Anàlisi de la literatura més rellevant en la matèria, especialment literatura acadèmica i estudis, lleis, protocols, circuits i informació de serveis en el marc de les violències masclistes i de protecció a les persones grans i altres recursos, publicacions i campanyes.

Fase 3: Treball de camp

- **Entrevistes a persones informants-clau**
S'han entrevistat 9 professionals representants de serveis, de l'administració pública i d'entitats del tercer sector.
- **Focus grup amb dones grans**
S'ha realitzat un grup focal en el qual van participar 7 dones.
- **Entrevistes a dones grans**
S'han realitzat 23 entrevistes a dones grans.
- **Qüestionari a professionals d'intervenció directa**
El qüestionari ha estat respost per 92 professionals d'atenció directa.

5. Característiques generals de la violència masclista envers les dones grans:

Una forma de violència...

- poc estudiada i amagada sota la categoria homogènia de “65 i més”;
- que es produeix principalment en l’entorn domèstic o de cura;
- continuada i cronificada, especialment a l’àmbit la parella, a causa de factors generacionals, entre d’altres;
- profundament relacionada amb els patrons de gènere i els rols que han exercit les dones al llarg de les seves vides;
- invisible per la normalització social vinculada a l’edatisme;
- ampliada per la solitud no volguda;
- que afecta més a les a dones amb menys recursos econòmics, personals, físics i psicològics.

6. Conclusions de l’estudi

6.1. Anàlisi de situació de les dones grans des de la base de la Gerontologia feminista

Desigualtats de gènere en la vellesa: barreres estructurals i culturals que les perpetuen

Una de les principals raons per les quals s’entén que la violència masclista cap a les dones grans requereix d’un estudi específic es deu a que la condició de persona gran implica no sols canvis vitals a nivell de la salut i de l’adopció de nous rols socials sinó que també implica una mirada que incorpori la sensibilitat cap al cicle vital de la dona en un context sociocultural específic i la deconstrucció d’estereotips edatistes.

Al llarg del treball de camp ha estat evident que les dones mateixes identifiquen qüestions culturals i generacionals que justifiquen la normalització de la violència masclista, en concret la violència en la parella. Esmenten que la seva generació i la dels seus pares i mares estava marcada per rols de gènere molt diferenciats, sota els quals els homes exercien poder i control sobre les dones i aquestes no tenien moltes opcions més enllà de la resignació i submissió a aquest mandat social. Refereixen també que les relacions entre homes i dones eren totalment desiguals i marcades pel masclisme, que han sentit tant en la seva infantesa com després en l’edat adulta en relació a altres àrees de la vida com l’afectiva o la del treball. Aquest masclisme es reflectia en el control econòmic, control de les activitats que es permetia realitzar a les dones, control de les relacions que establí la dona amb el seu entorn, càrregues familiars i de responsabilitats de la llar, relacions sexuals forçades en el marc de la relació de parella i altres violències en la dinàmica de la relació.

Encara que algunes dones puguin expressar i identificar aquestes violències, moltes altres revelen que simplement han acceptat aquest rol de submissió i han normalitzat diverses formes de violència al llarg de tota la seva vida no essent capaces d'identificar-les o abordar-les. Les professionals participants de l'estudi han posat de manifest com aquests factors culturals han marcat generacions de dones i han legitimat, al llarg de la història, les desigualtats entre homes i dones i la dominació masculina. Refereixen la importància de tenir en compte que aquestes dones han viscut a l'època franquista, en la qual hi ha hagut un esforç clar per part del règim de mantenir els rols socials d'homes i dones totalment diferenciats, no dotant a les dones de la plenitud de drets.

Aquesta absència de reconeixement de drets s'intercala amb la mirada de l'Estat com una estructura vertical i punitiva, més aviat que una idea d'un Estat de Benestar proveïdor que constitueix una xarxa formal de suport. Això justifica la confiança que expressen les dones en les xarxes informals i la baixa confiança en els recursos estatals. Les dones tenen els seus recursos propis i algunes formes concretes de respondre a les situacions vitals que més les afecten, amb una capacitat resilient de donar resposta des dels seus recursos personals.

L'edatisme estructural a la base de la manca de coneixement i resposta davant les violències masclistes envers les dones grans

Tot el treball de camp realitzat indica que les característiques particulars de les dones grans es tenen poc en compte a diversos nivells socials, ja sigui amb relació a les polítiques públiques, al disseny dels recursos o a la formació de les persones professionals d'intervenció. Les mateixes dones han expressat no sentir-se part del discurs públic sobre la violència masclista o de les campanyes que es realitzen i no tenir accés a recursos a la seva mesura. Això, entenem, es deu al fenomen d'edatisme estructural que travessa totes les esferes de la vida i que provoca que en l'imaginari personal, col·lectiu i professional, no estiguin incloses efectivament com a receptores de drets (s'observa una disminució del garantiment de drets a mesura que l'edat avança) i d'intervencions efectives com a agents actives i amb capacitat de transformació i millora de les seves vides.

Un dels altres símptomes d'aquest mateix edatisme estructural és l'absència de poder en l'espai públic que experimenten les persones grans en general, exacerbat pel masclisme que afecta les dones grans en particular, sigui en la reivindicació de drets o en la resposta social a les seves necessitats i problemàtiques, sovint amagades sota altres problemàtiques més difoses. De fet, pràcticament no existeixen estructures organitzades que lluitin pels drets de les persones grans i a les poques iniciatives que s'impulsen s'invisibilitza les dones i les seves realitats diferenciades de les dels homes, entre elles el dret a no patir violència masclista i a disposar de recursos adequats per a la seva detecció i abordatge.

Es conclou també que existeix actualment una desvaloració social de les persones grans deguda a l'edatisme estructural i a la tendència que el valor social de les persones en una societat majoritàriament capitalista s'associï al seu rol productiu i a una cultura visual recolzada en uns ideals de bellesa que emfatitzen la joventut com a valor positiu o atractiu i menyspreen altres realitats i models no identificats amb aquest ideal, i que en el cas de les dones grans es veuen reforçats i ampliat pels cànons de bellesa imposats per la cultura heteropatriarcal.

6.2. Anàlisi de l'impacte de les violències masclistes vers les dones grans

Incidència de les violències masclistes en les dones grans: factors de risc, prevalença i tendències diferencials

Els estudis realitzats sobre la matèria a nivell internacional reconeixen que de tot el maltractament a persones grans, el 80% es realitza vers les dones i l'OMS reconeix que 1 de cada 6 dones grans sofreix alguna forma de maltractament, encara que no s'incorpori una mirada de gènere sobre aquesta categorització i no ens permeti encara determinar quin és l'impacte de les violències masclistes des d'aquest marc general i androcèntric del maltractament a les persones grans.

No obstant això, els resultats del treball de camp efectuat permeten concloure que la violència masclista vers les dones grans està molt infradetectada i que existeixen moltes més situacions que les que finalment arriben als recursos d'atenció a les persones grans, als recursos especialitzats en violència masclista o als cossos policials.

Les dades recollides des dels serveis generalistes o especialitzats d'abordatge del maltractament a les persones grans continuen estant plantejades des d'una mirada androcèntrica que no inclou, en la majoria dels casos, la segregació de les dades per sexe- tampoc en el cas de la persona agressora- ni les tipologies i àmbits de les violències masclistes que ens permetrien determinar i visibilitzar més àmpliament aquestes violències.

A aquests factors cal sumar l'absència de dades integrals al nostre territori, ja que les úniques dades públiques provenen de les denúncies realitzades, sent que la major part de situacions de violència no arriben ni a denúncia ni als recursos especialitzats d'atenció a la violència masclista.

6.3. Altres factors de risc i de vulnerabilitat

Es conclou des del treball de camp que les dones grans són més vulnerables a la violència masclista a causa de la seva posició de menys ingressos, menys xarxa social i menys autonomia personal, d'una forma general.

També des de la recerca acadèmica es coneix que, especialment a partir dels 70 anys, la baixa escolarització, els baixos ingressos i altres elements com la discapacitat, són factors de risc per mantenir-se en situacions de violència masclista, ja que les dones disposen de menys recursos materials per afrontar una sortida d'aquesta situació i pel fet que, freqüentment, se senten més desproveïdes de drets per la seva situació a l'escala social.

Segons l'anàlisi que aquest estudi fa de la situació de les dones a Catalunya, es verifica que l'existència d'aquests factors de risc és bastant elevada, donat que les dones presenten baixa escolarització, es verifica una elevada bretxa a les pensions i una alta taxa de discapacitat.

Analitzar les formes de violències masclistes més freqüents en les dones grans

La invisibilitat explicada anteriorment porta al fet que no es conegui en concret i detalladament quins són els tipus de violències masclistes que més afecten les dones grans. Es conclou de l'estudi realitzat que hi ha una baixa incidència de violències físiques i sexuals, encara que existeixen alguns casos. Algunes formes de violència que ja se sap que afecten de manera particular a les dones grans són:

LA VIOLÈNCIA ECONÒMICA: Aquesta es dona principalment en l'àmbit familiar o domèstic, per part de fills i filles, altres familiars o persones tutores que compten amb els ingressos estables de les dones grans per a les seves pròpies despeses. S'ha recollit també que, a part dels ingressos, es donen sovint situacions d'ocupació dels pisos de les dones, parcialment o totalment, per part de familiars directes que han perdut els seus ingressos, robant les propietats o imposant el seu estil de vida i la seva organització de l'espai.

L'ABANDONAMENT: L'abandonament- que no està contemplat en el marc general de les violències masclistes, doncs fins ara només ha estat analitzat des d'una òptica de cicle vital que fa impossible determinar si, en determinats casos, pot comptar amb una base de gènere determinant- ha constituït una de les tipologies de violència més presents en l'anàlisi del treball de camp realitzat. S'ha relatat que a mesura que la xarxa social de les dones es va minvant -sigui degut a l'abandonament del mercat laboral, a les dificultats de salut i mobilitat associades a edats més avançades o a la mort de persones de la seva generació i entorn- les dones grans expressen no trobar substitució d'aquestes relacions i estar més exposades a situacions d'abandonament. A això afegeix el fet de sentir-se aïllades dels recursos per a dones i per a persones grans, que so vint no coneixen o estan pensats per dones més joves o, en l'altre cas, per persones d'edats més avançades amb diferents interessos i necessitats de cures.

LA VIOLÈNCIA EMOCIONAL I LA VIOLÈNCIA PSICOLÒGICA: Aquesta és una de les formes més comunes de violència masclista vers les dones grans, que es revela en accions com ara la infravaloració, la infantilització, les discriminacions i el menysteniment en l'espai públic i en els serveis i les males formes, les faltes de respecte, el xantatge emocional el control, la indiferència i la falta d'atenció en l'espai privat. Es conclou que les persones agressores són principalment marits, fills o filles o altres familiars, i en edats més avançades persones cuidadores.

Àmbits on es donen les violències masclistes vers les dones grans

Es conclou que l'àmbit de la violència que s'ha detectat com el més comú és l'àmbit de la parella i l'àmbit de la família, sent les persones agressores els marits, els fills o filles o altres persones properes, cuidadores o no. La violència en l'àmbit de la parella, principalment la que es manté al llarg de tot el matrimoni, continua vigent al llarg del cicle vital de la dona, podent, no obstant això, presentar-se de diferents formes que tendeixen més a les violències psicològiques i emocionals i probablement menys a les físiques, el que representa un repte d'una gran invisibilitat.

D'altra banda, les violències econòmiques són perpetrades principalment per fills, filles, néts o nètes o altres familiars o persones pròximes a la dona que efectuen també maltractaments relacionats amb l'abandonament o la negligència, com les violències psicoemocionals.

Malauradament no es compta amb dades que permeti la identificació de la persona agressora segons el seu sexe i relació amb la dona que pateix la situació de violència. És important també referir que l'àmbit institucional i dels recursos va ser apuntat com un dels àmbits en els quals es donen més violències masclistes que no es visibilitzen i que hi ha també un possible fort impacte de la violència institucional, encara que, malauradament, impossible de determinar.

Anàlisi de les interseccionalitats de les violències masclistes amb el fet de ser dones grans (en risc d'exclusió, migrades, amb diversitat funcional...)

Les conclusions dels diferents estudis esmentats en el marc teòric, juntament amb al treball de camp revelen una especial preocupació per la intersecció d'altres factors d'opressió social associats a l'edat i al gènere en la vivència de la violència masclista. Les dones comenten com el fet de ser econòmicament dependents, tenir mobilitat reduïda o dependència física o tenir alguna problemàtica de salut mental són factors que dificulten o impedeixen que trenquin amb situacions de violència masclista. En el cas de dones migrades també queda patent que la situació d'especial vulnerabilització causada per vincles socials més reduïts o més febles que els de la població autòctona, les majors dificultats econòmiques associades i el racisme i xenofòbia institucionals i socials, actuen en detriment de la denúncia i de la ruptura amb la situació de violència viscuda.

6.4. Ampliació del coneixement de la situació de les violències masclistes en les dones grans

Anàlisi de l'impacte de la victimització i la violència institucional en les dones grans

A través de les diverses metodologies utilitzades es pot concloure que l'absència de les dones grans dels recursos d'atenció a la violència masclista constitueix una forma de violència institucional per omissió: la valoració general és que les dones no accedeixen als recursos perquè els desconeixen i els pocs que coneixen no tenen la sensació que siguin o estiguin pensats per elles. Una altra forma de victimització i possible violència institucional és expressada per les mateixes professionals enquestades que assumeixen que no tenen les eines formatives ni la capacitat de resposta per abordar la violència masclista envers aquestes dones.

Problemes d'intervenció pública en matèria de violències masclistes vers les dones grans

La desconexió entre la perspectiva de cicle vital i la perspectiva de gènere a la documentació analitzada, que inclou polítiques públiques i protocols d'actuació, constitueix una evidència més de la invisibilitat de la violència masclista envers les dones grans. Es detecta l'efecte de l'edatisme en la documentació adreçada específicament a l'abordatge de les violències masclistes i de l'andocentrisme estructural que relega a un segon pla aquesta forma de violència en la documentació adreçada al maltractament de les persones grans.

S'ha evidenciat també la manca de coincidència de la perspectiva de cicle vital a la legislació catalana relativa a la violència masclista, tot i que a la recent Llei 17/2020 s'ha ampliat l'espectre dels tipus de violència. No obstant això, es van incloure majoritàriament violències que afecten principalment les noves generacions i no s'han inclòs les violències específiques que afecten les dones grans, com la negligència, l'abandonament o les violències que es poden produir als àmbits institucionalitzats.

Es conclou també, pel treball de camp, que les campanyes de prevenció o lluita en contra de la violència masclista no estan realitzades d'una perspectiva del cicle vital i no s'acosten a la realitat de les dones grans quant a la seva conceptualització, la qual cosa s'expressa mitjançant l'absència de missatges i representacions amb els quals aquest grup poblacional pugui connectar. El mateix és vàlid per a les campanyes dirigides a les persones grans, siguin campanyes contra l'aïllament o de sensibilització sobre drets o per a qüestions de salut, la mirada de gènere i, específicament, l'enfocament a la violència masclista no es troba present de manera general.

Principals problemes d'enfocament de les polítiques públiques sobre violència masclista i les dones grans

En tots els documents públics rellevants analitzats per descobrir en protocols i guies adreçades a l'abordatge de les violències masclistes i al maltractament a les persones grans, de quina forma s'inclouran les perspectives de cicle vital i de gènere, respectivament, es va constatar que, en un anàlisi global de la documentació, un 61% dels documents incorporen la perspectiva de cicle vital i que un 30% incorporen la perspectiva de gènere.

No obstant això, només un 7% de documents inclouen tant la mirada de cicle vital com de gènere i cap d'ells inclou perspectiva de cicle vital, de gènere i interseccional en el seu abordatge. S'entén que aquesta desconexió constitueix una evidència més de la invisibilitat de la violència masclista envers les dones grans, de l'efecte de l'edatisme en la documentació adreçada específicament a l'abordatge de les violències masclistes, com l'androcentrisme estructural que relega a un segon pla aquesta forma de violència en la documentació adreçada al maltractament de les persones grans.

Principals buits de coneixement en l'àmbit de les violències masclistes en les dones grans

Es conclou que un dels buits detectats en termes de coneixement i intervenció és l'acostament als recursos: d'una banda, les professionals consideren que si els recursos, institucions i polítiques públiques no estan pensades per a la prevenció i atenció de la violència masclista que afecta específicament les dones grans, estan incorrent en una forma de violència institucional, ja que des de la lògica de l'Estat de Benestar, totes les persones, principalment les més vulnerables, tenen dret a una atenció adequada.

D'altra banda, també les dones revelen el seu escepticisme a acostar-se als recursos i serveis: manifesten que existeixen actituds masclistes per part dels cossos policials, que els recursos no responen a les seves necessitats i que les campanyes públiques que es realitzen no es dirigeixen específicament a elles, per la qual cosa se les exclou de l'accés a la informació en temes de violència masclista.

Un altre buit detectat té a veure amb les dificultats en tenir una idea clara de com incideix la violència masclista envers les dones grans a causa dels buits estadístics existents: l'anàlisi de dades quantitatives va revelar el biaix edatista en la recollida de dades estadístiques, en observar-se una invisibilitat de les franges d'edat més enllà dels 65 anys en tots els registres públics que s'han consultat, el que resulta en una uniformització de l'envelliment sota l'etiqueta "65 i més".

Finalment, un altre fet que condueix a buits de coneixement té a veure amb les definicions conceptuals que s'utilitzen en les dades que es recullen i a la documentació analitzada, inclosos els conceptes utilitzats per les persones professionals. La definició de les violències masclistes envers les dones grans demana, per una banda, un exercici d'exploració i validació de certes tipologies de violències que només s'han analitzat des d'una òptica androcèntrica de maltractament a les persones grans i, per l'altra, d'un exercici d'identificació de les variants i formes específiques de les violències masclistes ja definides i que es manifesten de manera específica a la vellesa però que, o bé no estan presents per efecte de l'edatisme imperant com podria ser el cas de les violències sexuals, o bé encara no es coneixen pel buit d'anàlisi des d'un enfocament de cicle vital, on prenen més rellevància altres formes de violència econòmica o les violències masclistes en l'àmbit familiar o institucionalitzat.

7. Recomanacions per pal·liar o minimitzar els biaixos i buits existents en l'abordatge de la violència masclista vers les dones grans

- 1. Avaluació de risc:** S'ha posat en evidència que no existeixen instruments específics per realitzar aquesta avaluació que tinguin en compte a les dones grans. Es recomana la creació d'eines de valoració del risc adaptades a la seva realitat i que l'establiment d'aquests mecanismes vagi acompanyat de formació a professionals en la utilització d'aquestes eines.
- 2. Recollida de dades quantitatives:** Per evitar la invisibilitat de la realitat de les dones de més de 60 anys en els diferents moments del seu cycle vital, és fonamental que les dades estadístiques relatives a l'edat recollides siguin de caràcter quinquennal, evitant els talls d'edat a partir dels 65 anys i incorporant aquest tall a partir dels 60 anys i sense creació de categories que homogeneïtzin. El fet que la major part de dades públiques realitzin el tall d'edats als 65 anys, creant la categoria "65 i més" no permet tenir una idea clara de la realitat de les persones grans, a part que revela de manera indirecta la poca valoració atribuïda al benestar d'aquestes persones. En aquest sentit també destaquem la manca de segregació per sexes i d'anàlisi de gènere de la realitat del maltractament a les persones grans, fet que provoca a perpetuar la invisibilitat de les violències masclistes envers les dones grans.
- 3. Perspectiva Interseccional:** Per evitar els buits en la informació disponible sobre la violència envers les dones grans és essencial conèixer altres factors de les seves vides en la recollida de dades (graus de discapacitat, malaltia mental, situació econòmica, situació formativa, orientació sexual, situació de sensellarisme, etc.) i en el disseny de les metodologies d'intervenció.
- 4. Dades de les persones agressores:** Hi ha una evident dificultat en trobar dades sobre les persones agressores, tan quant a la seva relació amb la víctima com, i principalment, quant a l'existència de dades sociodemogràfiques, d'antecedents, d'abús de substàncies, etc. Aquestes dades serien indispensables per a tenir una fotografia més clara sobre les violències masclistes envers les dones grans i millorar les estratègies de prevenció.
- 5. Invisibilitat d'altres tipologies de violència:** Encara que sembli evident la baixa casuística de violències de l'àmbit comunitari, i que es disposi de poques dades sobre la violència física, psicològica, econòmica i sexual, es recomana prioritzar la introducció d'instruments específics per conèixer l'abast de les violències sexuals i econòmiques, en les seves formes específiques que prenen en aquesta etapa de la vida, incloent les que es poden donar en entorns institucionalitzats; i la incorporació d'altres possibles violències que afecten les persones grans com l'abandonament i la negligència que probablement puguin veure's exacerbades pel masclisme i haurien de ser valorades per determinar si constitueixen altres formes de violència masclista que seria necessari d'incloure a la legislació vigent, pel que es recomana que s'incorpori l'anàlisi de gènere i validació d'aquests tipus de violència.
- 6. Perspectiva de gènere i cycle vital:** És essencial que tant les guies d'intervenció amb persones i dones grans com d'intervenció en violència masclista incorporin l'intersecció d'aquestes dues perspectives de manera complementària i transversal. Aquesta recomanació val tant per als plantejaments teòrics d'aquestes mateixes guies com per a les estratègies d'intervenció psicosocial en tots els moments de la possible violència.

7. **Elaborar campanyes de sensibilització** que incloguin la diversitat de les dones grans i la seva experiència de les violències masclistes, evitant una imatge estereotipada i discriminatòria edatista-sexista, per tal de reduir la normalització social i que les dones s'hi puguin reconèixer i sentir interpel·lades.
8. **Accelerar el treball per establir mecanismes** efectius de recollida de dades i protocols específics en l'àmbit dels serveis adreçats a les persones grans (comunitaris, socials, d'atenció a la vellesa i la dependència) que introdueixin la perspectiva de gènere per millorar la prevenció, la detecció i l'abordatge de les violències masclistes.
9. **Facilitar formació especialitzada** als equips de la xarxa especialitzada d'abordatge de les violències masclistes, als equips de les àrees bàsiques de serveis socials, àrees bàsiques de salut, sociosanitaris, centres de salut mental i hospitalaris, serveis d'atenció a la dependència, centres residencials i centres de dia, així com a la xarxa d'equipaments comunitaris (casals de persones grans, centres cívics,...).
10. **Adaptar els canals d'informació i accés** als recursos especialitzats d'abordatge de les violències masclistes i enfortir els recursos que poden facilitar la sortida i recuperació de la violència masclista a les dones de més de 60 anys (com prestacions econòmiques o recursos d'acollida adequats) per no deixar-les enrere en disseny i la planificació de la resposta pública a les violències masclistes.

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones